

Samleberetning for Stockmanns Hammer

2005 – 2018

Forhistorie.

Gjennom samarbeide med HMS-koordinator Knut Farholm, ble det sannsynliggjort at det verserte ulovlige kontrakter for ansatte i enkelte UE ved Nytt Operabygg i Bjørvika.

Knut og jeg (fra foreningen) hadde flere møter med 4 tømrere i Inside Service. Etter mye tvil fikk vi opparbeidet nok tillit til at de 4 våget å stå frem. Dette medførte represalier, de 4 ble sendt til Polen på 'kurs', - men gjennom samarbeid med Statsbygg og bedriftsklubben hos AF kom de på plass igjen og fikk arbeide ut sin kontrakt.

Denne saken viste at det foregikk ulovligheter som var vanskelig å avdekke uten av noen av de involverte sto frem og dokumenterte forholdene.

Jeg tok derfor et initiativ til Stiftelsen Byggfag til å opprette en varslings- og ytringsfrihetspris.

Det er avholdt følgende møter:

Møte	Dato	Jury	Viktigste saker
1	12.5 2006	Rune Berg (leder), Ørnulf Halmrast, Tellef Hansen, Helge Breistein, Jan Åke Persson, Terje Kalheim og Egil Mongstad (sekretær)	Første møte avholdt og navnet på prisen ble Stockmanns Hammer. Første prisvinner ble Pawel Mottyka, tømrer ved 'Nytt Operabygg i Bjørvika'.
2	14.11.2006	Mangler ved ref.	Innledning av professor Henning Jakheln; 'Varslere og lowerket'.
3	01.06.2007	Rune Berg(leder), Ørnulf Halmrast, Terje Kalheim, Helge Breistein, Jan-Åke Persson og Egil Mongstad Forfall: Tellef Hansen.	Prisen til klubbleder Helge Larsen og Ignacio Nieznaj.
4	25.4.2008	Rune Berg(leder), Ørnulf Halmrast, Terje Kalheim, Jan-Åke Persson og Egil Mongstad. Forfall: Tellef Hansen.	Forslag om samarbeide med NITO om fagetikk og byggefeil. Lyktes ikke.
5	21.8.2009	Rune Berg(leder), Ørnulf Halmrast, Terje Kalheim, Tellef Hansen og Egil Mongstad. Forfall: Helge Breistein og Jan-Åke Person	Tømrer Peter Heydorn ble tildelt prisen.
6	14.1.2010	Rune Berg(leder), Ørnulf Halmrast, Helge Breistein, Terje Kalheim, og Egil Mongstad. Forfall: og Jan-Åke Person og Tellef Hansen	På bakgrunn av siste prisvinneres avsløring, ble det vedtatt å følge opp spørsmål om byggefukt og fagetikk.
7	23.3.2010	Rune Berg(leder), Helge	Ingen prisutdeling.

		Breistein, Jan-Åke Persson, Stig Pettersen og Egil Mongstad. Forfall: Ørnulf Halmrast, Terje Kalheim, og Tellef Hansen	
8	19.1.2011	Rune Berg(leder), Helge Breistein, Jan-Åke Persson, Terje Kalheim, Stig P Pettersen, Tellef Hansen og Egil Mongstad. Forfall: Ørnulf Halmrast	Forslag om pris til Gjertrud Hannasvik, sykepleier ved Bærum sykehus ble fremmet og drøftet.
9	15.3.2011	Rune Berg(leder), Ørnulf Halmrast, Helge Breistein, Terje Kalheim, Stig Pettersen, Tellef Hansen og Egil Mongstad. Forfall: Jan-Åke Persson	Gro Skaaren-Fystro fra Transparency International innledet om deres virksomhet. Gjertrud Hannasvik ble tildelt prisen for 2010. Oline Hesselberg ble tildelt prisen for 2011.
10	14.6.2011	Rune Berg(leder), Ørnulf Halmrast, Helge Breistein, Stig Pettersen, og Egil Mongstad. Forfall: Jan-Åke Persson, Terje Kalheim, Tellef Hansen	Arbeidsmøte
11	17.10.2011	Rune Berg(leder), Ørnulf Halmrast, Helge Breistein, Jan-Åke Persson, Stig Pettersen, og Egil Mongstad. Forfall: Terje Kalheim, Tellef Hansen	Noen kandidater drøftet, ingen vedtak om tildeling.
12	1.12.2011	Ørnulf, Tellef, Rune, Jan-Åke, Helge og Egil Forfall: Terje og Stig	Arbeidsmøte 'Julebord' på Asylet.
13	26.6.2012	Stig, Tellef, Rune(leder), Jan-Åke og Egil Forfall: Terje, Helge og Ørnulf,	Drøftet kandidat Erling Steen og eventuelt seminar. Ingen tildeling.
14	28.11.2012	Rune Berg(leder), Terje Kalheim, Ørnulf Halmrast, Helge Breistein og Stig Pettersen, Forfall: Egil Mongstad, Jan-Åke Persson og Tellef Hansen	Arbeidsmøte med drøfting av kandidater. Ingen tildeling.
15	30.10.2013	Stig Pettersen, Helge Breistein, Rune Berg(leder), Egil Mongstad	Tildeling av pris til FranAlmonte og Claudio Espinoza, rørleggere (COOP-Gardermoen-saken).

		Gjest under sak 2. Boye Ullmann Forfall: Terje Kalheim, Tellef Hansen, Jan Åke Persson, Ørnulf Halmrast	
16	27.11.2013	Stig Pettersen, Rune Berg(leder), Helge Breistein, Tellef Hansen og Egil Mongstad Forfall: Terje Kalheim og Jan Åke Persson.	Planlegging av prisutdeling 15. januar 2014.
17	8.12.2014	Rune(leder), Stig, Ørnulf, Tellef og Egil Forfall: Helge, Terje og Jan Åke	Arbeidsmøte
18	9.3.2015	Stig, Tellef, Helge, Ørnulf og Egil Forfall: Rune, Terje og Jan Åke	Arbeidsmøte
19	22. 6.2015	Rune Berg(leder), Tellef Hansen, Helge Breistein, Kristin Brandt, Hans O. Felix, Arvid Sjøgaard, Egil Mongstad og Stig P. Pettersen (referent) Forfall: Ørnulf Halmrast	Tellef Hansen innledet om Varsling og ytringsfrihet i offentlig sektor. To journalister ble foreslått.
20	18.8.2015	Rune Berg(leder), Ørnulf Halmrast, Helge Breistein, Kristin Brandt, Hans O. Felix, Egil Mongstad og Stig P. Pettersen (referent) Forfall: Tellef Hansen og Arvid Sjøgaard	Drøftet flere mulige kandidater. Vedtatt å tildele prisen til Siri Gedde-Dahl og Einar Haakaas
21	22.2.2016	Rune Berg(leder), Tellef Hansen, Arvid Sjøgaard, Egil Mongstad og Stig P. Pettersen (referent) Forfall: Ørnulf Halmrast, Helge Breistein, Kristin Brandt og Hans O. Felix	Oppsummering av pristildeling og arbeidsmøte.
22	4.4.2016	Rune Berg(leder), Helge Breistein, Kristin Brandt, Hans O Felix, Ørnulf Halmrast, Egil Mongstad(ref.) Forfall: Arvid Sjøgaard, Stig P Pettersen og Tellef Hansen	Arbeidsmøte
23	7.12.2016	Stig, Rune og Egil	Arbeids/strategimøte

		Forfall: Ørnulf, Hans, Tellef, Kristin og Arvid	
	19.6.2017	Rune Berg(leder), Arvid Sjøgaard, Stig P. Pettersen og Tellef Hansen Ørnulf Halmrast Egil Mongstad (referent) Forfall: Hans O Felix og Ann Kristin Brandt(som dessverre ikke hadde mottatt innkalling)	Drøfting av Uropatroljen og seminar.
	22.8.2017	Tellef Hansen, Hans Felix, Arvid Sjøgaard, Ørnulf Halmrast og Egil Mongstad Forfall: Rune Berg, Ann-Kristin Brandt	Arbeidsmøte. Tidfesting av seminar til 31. oktober 2017
	3. 10.2017	Hans Felix, Tellef Hansen. Stig P. Pettersen og Egil Mongstad Forfall: Rune Berg, Ann-Kristin Brandt og Arvid Sjøgaard + Ørnulf Halmrast	Planlegging av seminar (31.10)
	7.12.2017	Rune Berg(leder), Hilde Bergh, Tellef Hansen, Stig Pettersen, Hans Felix og Egil Mongstad Forfall: Ann-Kristin Brandt og Ørnulf Halmrast	Oppsummering. Arbeidsmøte. Årsmiddag på Nedre Foss gård.
	13.2.2018	Stig P Pettersen, Hilde Bergh, Arvid Sjøgaard og Egil R Mongstad (ref) Forfall: Hans Felix, Ørnulf Halmrast, Tellef Hansen og Rune Berg	Arbeidsmøte
	24.4.2018	Stig Pettersen. Arvid Sjøgaard, Hilde Bergh, Hans Felix. Tellef Hansen, Rune Berg(leder) og Egil Mongstad (ref) Forfall: Ørnulf Halmrast	Lærer Simon Malkenes ble tildelt prisen (25.5)
	18.6.2018	Sammen med styret i Stiftelsen Byggfag	Sommeravslutning på 'Solsiden'
	12.2.2019	Rune Berg (leder), Hans Felix, Ørnulf Halmrast, Stig P Pettersen, Arvid Sjøgaard, Hilde Bergh og Egil Mongstad (sekretær)	Arbeidsmøte og årsmiddag.

Utdelte priser i perioden:

**1. 2006: Pawel Mottyka, tømrer ved 'Nytt Operabygg i Bjørvika'.
27. juni 2006 i 'Visningssalen' til Statsbygg ved 'Nytt operabygg i Bjørvika' ved statssekretær
Jan Erik Støstad**

Juryens begrunnelse:

Forslag fra Knut Farholm, LO-koordinator ved Nytt Operabygg i Bjørvika:

«Jeg vil forslå Pawel Motyka som den første som får Stockmannsprisen.

Begrunnelse: Pawel er en av 20 tømrere fra Polen som jobber i Inside Service. Han kom til Operaen i Oslo i november og det var hans første jobb i Norge. Han kom til undertegnede i begynnelsen av desember med en bekymringsmelding om at ikke alt var i orden med sitt eget firma. Han fikk ordnet et møte med Fellesforbundet for sine arbeidskamerater for å kartlegge sine rettigheter og lære hvilke lover og regler som gjelder i norsk arbeidsliv. Kort tid etter møtet ble samtlige reddet for jobben sin hvis de pratet om lønns og arbeidsvilkårene i firmaet sitt, unntatt Pawel Motyka. Han meldte seg inn i Fellesforbundet og fikk med seg laget sitt bestående av 4 personer. Han var den eneste i laget som snakker engelsk og informerte undertegnede. Han sto alene med å avdekke ulovligheter av lønns og arbeidsavtaler i Inside Service. Han ble tidlig truet med represalier av sin arbeidsgiver ved å prate med fagbevegelsen. (Miste jobben, ting kunne skje med han hjemme m.m.)

Han har med sitt lag vært det eneste laget som har produsert tildels nok til å komme over minstelønnsbestemmelsen. Uselvvisk har han stått fram for sine arbeidskamerater for at alle skulle få det de hadde krav på i h.t. norsk lov. Han fikk etter hvert med seg et nytt arbeidslag (4 personer) inn i foreningen. De stilte opp på møte og han blottstilte, med dokumentasjon, alt som var uriktig og forfalsket fra Inside Service. Denne informasjonen var såpass graverende at den havnet i riksmidiaene og i Departementet. Samtlige fikk etter dette etterbetalt store summer som resultat, etter at en modig fyr sto fram. Etter påskeferien ble det siste laget som organiserte seg holdt tilbake i Polen og ble byttet ut med et nytt lag. Dette var et trusselbilde de fagorganiserte polakkene visste kunne skje. De hadde blitt truet med sparken og ikke mer jobb på operaen. Han (Pawel) sto fram på dagsrevyen og støttet det andre laget. Som han sa: «neste gang blir det oss». Han er villig til å ta med seg laget sitt bort fra operaen hvis ikke laget i Polen kommer tilbake til operaen. Av hensyn til retten til å være fagorganisert og si fra om uveerdige forhold har han vist stort mot ut over det en kan forvente av en person. Han finner seg ikke i å bli trakassert og gjør det som må gjøres for at rettmessighet skal skje. Selv om han er klar over at han og laget kan miste jobbene.»

- Juryen tok Farholms innstilling til etterretning som begrunnelse for tildeling av Stockmanns Hammer.

**2. 2007: Klubbleder Helge Larsen i Karmsund Maritime Service og rørlegger Ignacio Nieznaj i
Genfer Lloyd LTD.
13. september i lokalene til Goethe Institut ved forbundsleder i Fellesforbundet, Kjell
Bjørndalen**

Juryens begrunnelse:

De to deler prisen for sitt samarbeide for å avsløre Sosial Dumping i det norske firmaet Genfer Lloyd.

- IgnacyNieznaJ har vist stor mot, og utsatt seg selv for stor belastning, i å avsløre ulovlige forhold. Betydningen av avsløringen har konsekvenser langt ut over de personlige forhold mellom han og Genfer Lloyd. Han har og vist vilje og evne til å samarbeide med norske instanser og myndigheter. Han har på en utmerket måte stått imot de alvorlige trusler som fremkom under denne saken. Arbeidslivet, som i stadig større grad er internasjonalt, er avhengig av folk med slikt mot og slik tiltaksevne.
- Helge Larsen har, etter juryens oppfatning, vist et engasjement i denne saken, mer enn det en kan forvente av en tillitsvalgt. Det ansvar, for en ansatt i et leiefirma, som Helge Larsen har vist, er et eksempel til etterfølgelse. Hans vilje og evne til å bruke media til å avsløre kriminalitet i arbeidslivet, gjør at han, i høyeste grad, fortjener en ytringsfrihetspris. Samarbeide mellom norske ansatte og arbeidsinnvandrere er av avgjørende betydning i arbeidet med å avsløre kriminalitet og skape ryddige og lovlig forhold i norsk arbeidsliv.

3. 2009: Tømrer Peter Heydorn.

13. oktober 2009 i lokalene til Goethe Institut ved Terje Kalheim Los Internasjonale kontor.

Juryens begrunnelse:

Høsten 2007 var Heydorn og hans kolleger i ferd med å isolere og 'lukke' et flatt tak på Wexels Plass i Oslo. Været var vått og store deler av taket sto under vann. Heydorn forsto at dette ville føre til store byggskader og muligens også føre til helsefarer for husets fremtidige beboere, gjennom råte- og sopp utvikling. Heydorn tok opp denne saken gjentatte ganger med sin ansvarlige byggeledelse og krevde å få dekket taket med presenning, og å tørke ut fuktighet på forskriftsmessig måte. Ledelsen på byggplassen nektet å etterkomme hans anbefalinger, og krevde at den søkkvåte isolasjonen skulle 'lukkes inne'. Dette førte til at flere av faggruppene som arbeidet på taket tok bilder av situasjonen for ikke å komme i senere ansvarsforhold. Den 8. Desember 2007, tilkalte Peter Heydorn sin fagforeningsleder for å be om råd, fordi han syntes at denne byggemetoden stred mot hans fagets holdning. Lederen for Tømrer og Byggfagforeningen tok en serie bilder av situasjonen. Disse bildene ble tatt opp med daværende direktør for Bundebygg AS, Odd Erik Bunde, som sendte disse videre til byggeplassledelsen, uten at noe skjedde.

Etter en tid tok Heydorn saken opp igjen med fagforeningen, og påpekte at intet hadde skjedd. Fagforeningslederen tok igjen saken opp med Odd Erik Bunde, som igjen sendte melding til byggeplassen om å rydde opp i saken.

I slutten av januar konstaterte Heydorn og hans fagforening at intet hadde skjedd, og tok affære.

På bakgrunn av det billedmaterialet som forelå, ble Spesialrådgiver i Innemiljø; Gaute Flatheim, bedt om å utarbeide en rapport om disse byggefeilene og hvilke skader det ville avstedkomme. Denne rapporten forelå 29. Mai 2009. Rapporten konkluderte med at det var fare for store byggskader, med mulig helsefare for beboerne, og at isolasjon og treverk måtte skiftes ut.

Direktør Odd Erik Bunde innkalte da Flatheim og fagforeningslederen til møte med store deler av ledelsen i bedriften, for å drøfte det alvorlige innholdet i rapporten. Her ble det avtalt å rydde opp i situasjonen og det ble bestilt kurs i fuktskader og konsekvenser av disse fra Flatheim AS.

Etter dette møtet bestilte direktør Bunde; Dry-IT Byggfukthåndtering, til å gjøre undersøkelser og foreta målinger på Wexels Plass, og det ble funnet høye fuktverdier i taket både i isolasjon og trevirke.

Bundebygg AS gjennomførte deretter omfattende utbedringer, anbefalt og kontrollert av Dry-IT Byggfukthåndtering, og det ble avholdt 3 kurs, i regi av Flatheim AS, i 'Byggfukt' for bedriftens ledersjikt. I ettertid kan det hevdes at denne saken ikke er spesiell for Bundebygg AS, men at den er skremmende 'vanlig' blant byggefirmaer. Direktør Odd-Erik Bunde må berømmes for å ha tatt tak i problemet.

Oppsummert er det grunn til å hevde at Peter Heydorns fagetiske varsling har spart bygget for store råte-, soppkader, og dets beboere for mulige store helseplager.

**4. 2010: Gjertrud Hannasvik og 2011: Oline Hesselberg
12. mai 2011 i lokalene til Norsk Sykepleierforbund ved forbundsleder i Norsk
Sykepleierforbund, Lisbeth Normann**

Juryens begrunnelse:

I 2009 og 2010 gjorde Gjertrud Hannasvik en prisverdig innsats for å avsløre den skandalen som er blitt betegnet som 'triksing med ventelistene' ved Sykehuset Asker og Bærum. Stikk i strid med medisinske behov har pasienter av utenforliggende årsaker blitt flyttet nedover på ventelistene. Dette var en praksis som medførte store lidelser for enkeltpasienter, og det kunne i noen tilfeller vært livstruende. Gjertrud Hannasvik dokumenterte 100 slike tilfeller uten at hun følte at ledelsen tok det på alvor. Juryen beklager og at Hannasvik opplever å ha blitt isolert på Sykehuset Asker og Bærum etter avsløringen, og minner om at represalier mot varsler er i strid med norsk lov.

Juryens begrunnelse:

Ved årets utdeling har juryen i varslings- og ytringsfrihetsprisen Stockmanns Hammer besluttet å dele ut to priser. Fordi begge de aktuelle prisvinnerne hadde samme yrke, sykepleiere, var det naturlig å ta kontakt med deres fagforening, Norsk Sykepleierforbund, for et samarbeid rundt prisutdelingen.

Vi har og registrert at begge varslerne har hatt støtte i sitt forbund.

Det at begge prisvinnerne kommer fra samme yrke og samme sektor, kan si noe om den betydningen etikk og mot kan få i kvalitetsforbedringen av offentlig sektor.

I det følgende vil jeg redegjøre for de forhold som juryen i Stockmanns Hammer har lagt vekt på i årets pristildelinger.

Varslingsprisen for 2010

Prisen for dette året er besluttet utdelt til sykepleier Gjertrud Hannasvik.

I 2009 og 2010 gjorde Hannasvik en prisverdig innsats for å avsløre den skandalen som er blitt betegnet som 'triksing med ventelistene' ved Sykehuset Asker og Bærum. Hannasvik har gjort et godt arbeid i å dokumentere både omfang og konsekvenser av en meget uheldig praksis ved dette sykehuset.

Stikk i strid med medisinske behov har pasienter av utenforliggende årsaker blitt flyttet nedover på ventelistene. Dette var en praksis som medførte store lidelser for enkeltpasienter, og det kunne i noen tilfeller vært livstruende. Gjertrud Hannasvik dokumenterte 100 slike tilfeller uten at hun følte at ledelsen tok det på alvor.

Juryen vil beklage at Hannasvik ikke har fått den anerkjennelse fra sin arbeidsgiver som hennes flotte bidrag til kvalitetsøkning i helsevesenet, og for å forhindre en enda større skandale, - burde medføre.

Vi beklager og at hun selv opplever å ha blitt isolert på Sykehuset Asker og Bærum etter avsløringen. Vi minner om at represalier mot varsler er i strid med norsk lov.

Vi uttrykker også vår beundring for at Hannasvik, uten å ha fått sin velfortjente anerkjennelse erklærer at hun ville varslet om igjen, gitt samme situasjon. Dette er en uttalelse som kler kvalitetsarbeidere som helsevesenet trenger flere av.

Vi har stor respekt for hennes utsagn til bladet 'Sykepleien' 1/2011; "Jeg har et frenetisk forhold til sannhet".

Gjertrud Hannasvik er etter juryens oppfatning en særdeles verdig varslingsprisvinner, og har fortjent all den positive oppmerksomhet som Stockmanns Hammer forhåpentlig kan gi.

Varslingsprisen for 2011

Prisen for inneværende år er besluttet tildelt tillitsvalgt og sykepleier Oline Hesselberg.

Hun er tildelt prisen for sitt viktige bidrag i å avsløre uetiske og lovstridige arbeidstids- og boforhold ved Ammerudlunden Sykehjem.

Som relativt nyvalgt tillitsvalgt skolerte hun seg i lover og regler høsten 2010. På en måte som må anses som prisverdig koblet hun umiddelbart sin lærdom til forholdene ved sin egen arbeidsplass, Ammerudlunden Sykehjem. At hovedsakelig utenlandske arbeidstakere ble tilbudt uverdige boforhold i tillegg til ulovlig arbeidstid var brudd på både lov og etikk, og kunne stå i motsetning til den kvalitet som sykehjemets beboere hadde krav på. Hun tok kontakt med Norsk

Sykepleierforbund. Dette medførte tilslutt at NRK avslørte forholdene for hele det norske TV-publikum.

Det at hun fikk bistand fra sin fagforening er etter juryens oppfatning ikke til forkleinelse for varslingsinnhold, men snarere som en bekreftelse på slagordet: "Varslere trenger fagforening – fagforeninger trenger varslere".

Varslingen ved Ammerudlunden Sykehjem er en sak som har fått store konsekvenser for helsevesenet, og ikke minst for bemanningsbyrået ADECCO, som har lagt ned sin avdeling innen helse, som følge av Hesselbergs varslingsinnlegg.

Denne saken har i ettertid fått stor politisk betydning, samfunnspolitisk og partipolitisk.

Det tjener Oline Hesselberg til ære at hun, i en opphetet politisk debatt, har holdt strengt fast på sine begrunnelser for å varsle; etikkbrudd, lovbrudd og mulig svekket kvalitet i omsorgssektoren.

Oline Hesselberg er en verdig prisvinner, og kan stå som forbilde for ansatte og tillitsvalgte i helse- og omsorgssektoren.

5. 2013: Rørleggerne FranAlmonte og Claudio Espinoza

15. januar 2014 i lokalene til Fritt Ord ved organisasjonsarbeider Boye Ullmann og journalist i VG (?)

Juryens begrunnelse:

Varslet Coop-skandalen – tildelt pris

I april 2013 varslet arbeidere om uverdige arbeidsforhold under byggingen av Coops nye lager på Gardermoen. Arbeidere fra Spania, Polen og Peru risikerte livet ved å klatre opp til 27 meter uten sikring for 50 kroner timen. To av de sentrale varslerne er nå tildelt varslings- og ytringsfrihetsprisen Stockmanns Hammer, en pris opprettet av Stiftelsen Byggfag i 2005.

Prisen er tildelt den spanske rørleggeren FranAlmonte og den norske rørleggeren Claudio Espinoza for deres medvirkning til å avdekke de ulovlige forholdene ved Coops lager på Gardermoen. - Saken viser hvilken viktig rolle varslere spiller for å komme sosial dumping til livs, og samtidig hvor viktig det er at varslere gis beskyttelse, sier Egil Mongstad, leder av Stiftelsen Byggfag og sekretær for Stockmanns Hammer. Prisen Stockmanns Hammer består av en plakett med en hammer i sølv og en pris på 25.000 kroner til hver vinner.

Forholdene ved Cooplageret ved Gardermoen fikk store oppslag i mediene våren 2013. Spesielt var TV 2 aktive i dekningen av saken. FranAlmonte fra det spanske firmaet Eco Iberica filmet med mobiltelefon hvordan arbeiderene jobbet i opptil 27 meters høyde uten noen form for sikring. Claudio Espinoza fra det norske rørleggerfirmaet Imptech og medlem av Rørleggernes Fagforening avdeling 605 Fellesforbundet i LO, fikk innpass hos de spanske rørleggerne og bidro til å få offentliggjort spanjolenes lønnslipper. Disse viste at de spanske arbeiderene tjente 50 kroner timen, hvilket er langt under den allmengjorte tariffønnen i byggebransjen. Syv av de spanske arbeiderene fikk oppsigelse og sluttvederlag etter at saken ble avslørt i mediene. FranAlmonte fikk avskjed og dermed ikke sluttvederlag. På toppen av det hele ble Almonte beskyldt for å bryte sikkerhetsreglene ved å ha filmet forholdene på arbeidsplassen. Coop gikk til slutt inn og vedkjente seg sitt etiske ansvar som byggherre og kompenserte tapt lønn med til sammen 3 millioner kroner for de spanske arbeiderne.

- En ulempe med den frie flyten av arbeidskraft i Europa er at ansvarsforholdene på norske arbeidsplasser pulveriseres, forteller Egil Mongstad i Stiftelsen Byggfag. – Coop er byggherre og engasjerer GSE Norway AS som totalentreprenør. De igjen setter store deler av arbeidene ut til det spanske rørleggerfirmaet som tydeligvis ikke føler seg forpliktet etter norske helse-, miljø- og sikkerhetsbestemmelser eller norske tariffavtaler. Når saken så blir avslørt, toer alle sine hender, mens varslerne må lide. Det er ikke slike forhold vi ønsker i norsk byggebransje, understreker Mongstad, som mener at det står respekt av at Coop var sitt samfunnsansvar bevisst.

– Saken viser nok en gang sannheten i at “Fagforeninger trenger varslere og varslere trenger fagforeninger”. FranAlmonte og Claudio Espinoza har tatt det største samfunnsansvaret i denne saken ved å varsle om uverdige forholdene på arbeidsplassen. De er verdige vinnere av Stockmanns Hammer, legger Mongstad til.

6. 2015: Journalistene Siri Gedde-Dahl og Einar Haakaas

20. oktober 2015 i lokalene til Fritt Ord ved Hanne Skartveit

Juryens begrunnelse:

Journalistene Siri Gedde-Dahl og Einar Haakaas er tildelt varslings- og yringsfrihetsprisen «Stockmanns hammer» får 2014. – Prisen tildeles for deres uredde bruk av det frie ord til å avsløre uønskede hendelser, korrupsjon og økonomisk kriminalitet i norsk arbeidsliv, sier Egil Mongstad, leder av Stiftelsen Byggfag og sekretær for Stockmanns Hammer. – Enkelte temaer har vært så kompliserte at sakene i perioder har vært vanskelige å få på trykk i redaksjonen. Deres engasjement for yringsfrihet og mot snusk, strekker seg lang utover vanlig journalistisk virksomhet.

I juryens begrunnelse heter det: Like viktig som at norske arbeidstakere fritt kan bruke sin yringsfrihet og varsle om slike saker uten fare for represalier, er det at norsk presse graver fram og avslører uverdige forhold i norsk næringsliv. Det har de to journalistene gjort på en forbilledlig måte.

I 2014 avslørte Gedde-Dahl og Haakaas bruk av underleverandører som var siktet for heleri og momsbedrageri ved svart arbeid hos den statlige byggherren Forsvarsbygg og de kommunale selskapene Undervisningsbygg og Boligbygg i Oslo. De avslørte at selv offentlige bygg er pusset opp av selskaper politiet mener tilhører kriminelle nettverk. Firmaene var tatt for svart arbeid og er siktet for momssvindel og grovt heleri.

Journalistenes uredde avsløringer føyer seg inn i et langvarig engasjement i slike saker som også har fortsatt i 2015. Gjennom deres arbeid er det avslørt en rekke graverende sider ved norsk arbeidsliv, som fortjener offentlighetens lys. Deres journalistiske arbeid har bidratt til å styrke yringsfrihetens kår i det norske samfunn og i norske medier.

Siri Gedde-Dahl og Einar Haakaas var begge ansatt i Aftenposten i 2014. Siri Gedde-Dahl er i dag ansatt i Kapital. I 2005 vant hun SKUP-prisen for avsløringene rundt Vannverkssaken. I 2010 ble dette kåret til "tidens SKUP" gjennom den 20 år lange historien til Stiftelsen for en Kritisk og Undersøkende Presse. Gedde-Dahl og kolleger i Aftenposten vant også SKUP-diplom i 2014 for serien «Forsvarskuppene». Hun har vært leder i Offentlighetsutvalget siden 2012. Einar Haakaas har avslørt en rekke saker innen bygg- og anleggsbransjen, men er kanskje mest kjent for sin avsløring av drosjesvindelen i Oslo, noe han fikk SKUP-diplom for i 2007.

7. 2018: Lærer Simon Malkenes

23. mai 2018 i Håndverkssalen til Oslo Håndverks- og Industriforening ved Hilde Bergh og leder i Norsk Utdanningsforbund, Steffen Handdal

Juryens begrunnelse: Juryen for varslings- og yringsfrihetsprisen Stockmanns Hammer, har besluttet å gi årets pris til Simon Malkenes, forfatter og lektor i den videregående skole i Oslo. Malkenes får prisen for sin modige bruk av yringsfriheten for å varsle om utfordringer Osloskolen.

Varslings- og yringsfrihetsprisen Stockmanns Hammer er opprettet av Stiftelsen Byggfag i 2005. Prisen har som fremste formål å verne om og styrke yringsfriheten for ansatte og vilkårene for dette i det norske arbeidslivet. Prisen ønsker å rette søkelyset på varslers og yringsfrihetens vilkår, stimulere den levende debatt og den uredde bruk av det frie ord. Prisen er på 25.000 kroner, i tillegg til et diplom og en hammer i sølv.

Simon Malkenes deltok i NRKs Dagsnytt 18 den 5. mars 2018. Her ga han en anonymisert beretning fra sin hverdag som lektor på en videregående skole i Oslo. Hensikten var å rette fokus på en rekke høyst aktuelle utfordringer i hovedstadens utdanningssektor. Debatten ble derimot dreid i en annen retning da elever fra den aktuelle klassen sendte inn et innlegg til Aftenposten den 8. april hvor de skrev at de følte seg «tråkket på». Reaksjonen fra elevene førte til at skolen opprettet en disiplinærsak på Malkenes etter opplæringslovens paragraf 9A-5 som i media blir omtalt som «Krenkelsesparagrafen». Saken ble avsluttet med at Malkenes ble gitt en tilrettevisning, hvilket juryen ser som en sanksjonering av Malkenes åpenbare rett til fri ytring.

Juryen tar ikke stilling til de ulike momentene av uenighet som følger i etterkant av Malkenes sine uttalelser. Ved å tildele Malkenes prisen ønsker juryen å peke på og ivareta hans rett som arbeidstaker til å fremme systemkritikk og uttale seg kritisk til egen arbeidssituasjon, uten å oppleve sanksjoner fra arbeidsgiver. Ytringsfriheten utfordrer nesten alltid andre verdier, men det kan ikke frata noens rett til å ytre seg i offentligheten. Den fri ytring er en viktig demokratisk rettighet som må vernes, og den debatten Malkenes har deltatt i er viktig i arbeidet mot å bedreskolehverdagen for elever og lærere. Det er lærernes ytringsfrihet som juryen har lagt vekt på i tildeling av prisen.

Malkenes har bidratt til et engasjement både hos lærere, elever, ledelse, Utdanningsetaten og Byrådet. Nestleder i bystyrets kultur- og oppvekstkomite, Eivor Evenrud fra Rødt, benytter nå bystyrets reglement for å arrangere en høring hvor bestemmelser i opplæringsloven kapittel 9A-5 og andre bestemmelser i opplæringsloven bør tolkes og forstås, herunder også grensene for lærernes ytringsfrihet i skolen. Oppvekstbyråd Inga Marte Thorkildsen (SV) har også ytret at hun nå vil invitere bredt til et erfaringsseminar vedrørende ytringskulturen i Oslo-skolen. Erfaringene skal brukes som et redskap for å konkretisere byrådets arbeid mot meråpenhet og en forbedret tillitsreform for hele kommunen.

Malkenes gav i 2014 også ut boken «Bak fasaden i Osloskolen». En bok som inneholdt systemkritikk av den nyliberale skolen og de ekstremvariantene man kunne finne innunder dette. Fortellingene skrev seg inn i en større historie om en politisk og ideologisk kamp om innholdet i den norske skolen.